

wel op het continent als in Engeland, doch niet minder in Amerika heeft gekregen, maar ook wij er weinig uitzicht bestaat, dat in afzienbare tijd belangrijke verbetering zal treden.

Niet alleen in de landen met hooge levens- en loonstandaard treft ons de toename van het aantal werklozen, doch ook in de landen, waar noch van hooge loonen, noch van een breed opgezette sociale wetgeving kan worden gesproken, zien wij hetzelfde verschijnsel.

Op den regel moge Rusland een uitzondering maken, daar men hier weinig of geen werkloosheid aantreft, maar de toestand is daar zoo exceptioneel en houdt zoo zeer verband met het ongetwijfeld belangwekkend streven om de Sowjet-Unie vrij te maken van Europa, dat men niet dan met de uiterste behoedzaamheid conclusies mag trekken. Bovendien wordt deze opbouw alleen mogelijk in een weg van lijden en tranen, zoo zwaar en zoo bitter, dat wij ons afvragen of deze bijzondere positie niet te duur is gekocht.

Daar zijn ongetwijfeld speciale oorzaken aan te wijzen, die voor een deel de moeilijkheden van het land verklaren. De kapitaalvervalting door den wereldoorlog; de totale uitputting der Centrale Rijken; het uiteenraken van economische eenheden door het vredesverdrag van Versailles; de industrialisering van het Oosten; en nog wel enkele meer.

Voor een deel kunnen deze oorzaken worden weggenomen, kan althans door internationaal overleg eenig soubas worden gebracht. Wij mogen ons er in verheugen, dat een aantal vooraanstaande Nederlanders zich gewend hebben tot de Internationale Kamer van Koophandel te 's Gravenhage, met verzoek het initiatief te nemen tot het voeren van internationale besprekingen van deskundigen. Misschien kan daardoor op roegeringen en volken eenige drang worden geëfend om toch met ernst te grijpen naar de middelen die onze doodkrankte wereld thans allereerst dringend behoeft.

Het is immers niet zoo, dat men niet weet wat er dient te gebeuren. Eigenlijk weet ieder dat, de „man in the street" zoo goed als de leiders der volken. Noodig is herziening van de regeling der oorlogsschulden, feitelijk van heel het vredesverdrag van Versailles; slechting van de steeds hoger rijkende tariefmuren tusschen de volken en belangrijke vermindering van de lasten der bewapening.

Maar hoe klaar deze zaken ook liggen voor allen, wij zien helaas telkens opnieuw, dat men, hoeveel conferenties er ook gehouden worden, deze eenige groote middelen niet wil. Dat een voortgaan op den verkeerde weg meer nog beteekent dan de ondergang van het avondland alleen, moet toch wel, aan allen, duidelijk zijn.

Het wil ons echter voorkomen, dat wij den ernst

van den toestand onderschatten, indien wij uitsluitend aan den oorlog en wat daarmee samenhangt de moeilijkheden van het oogenblik toeschrijven. Daar zijn reeds eerder crises van belangrijke beteekenis geweest en ook zonder den oorlog waren wij er niet buiten gebleven, al staat wel vast, dat het weerstandvermogen veel grooter geweest zou zijn en dus de crisis eerder overwonnen.

Dat Amerika, het eenige land schier, dat aan den oorlog heeft verdiend, niet minder zwaar lijdt, dan de groote rijken, die den vollen last van den oorlog hebben gedragen en dat de zwaarste slagen vallen in de landen met een sterke industrie, moet ons toch wel de vraag doen stellen of er naast den oorlog niet een algemeene oorzaak is aan te wijzen voor de catastrophale crisis, die de wereld doormaakt en die ook ons eigen volk zoo ernstig gaat treffen.

Het is natuurlijk heel eenvoudig het kapitalisme de schuld te geven. Men vindt dan in bepaalde kringen instemming. En men heeft de voldoening, dat er dan een schuldige is en de menscheid als geheel genomen min of meer slachtoffer is.

Dan heeft men ook de remedie. Want dan is de socialistische productiewijze de oplossing. En dan krijgen de denkbelden van een z.g. Plan-Wirtschaft een goede kans.

Maar wie toch niet meer zegt dan dit, wie blijft in het algemeene en niet anders weet dan „het kapitalisme" de schuld te geven, heeft toch eigenlijk ook niets gezegd en in geen geval een oplossing geboden. Want wij kunnen maar niet een andere productiewijze ons aanschaffen, zooals wij een confectiepakje à la minute uit het magazijn kunnen betrekken. Ook in dit opzicht is het Russisch experiment leerzaam.

Toch meenen wij, dat het even onbevredigd laat als men ons den terugkeer naar het land en naar de natuur, als de oplossing wijst. Versobering kan noodig zijn, belangrijke verlagings van het levensniveau geboden, dat alles is als middel te aanvaarden, hoe moeilijk het op zichzelf ook is en hoe beangstigend het kan zijn voor een komend geslacht, maar een algemeen economische verarming, die ook die van geest en kunst met zich sleept, kan moeilijk als doel gepredikt en aanvaard worden.

Natuurlijk hebben wij ons wel af te vragen of wij met onze techniek niet vastgelopen zijn. Men moge het niet in alle opzichten eens zijn met wat Oswald Spengler reeds vroeger in „Untergang des Abendlandes" en nu voor kort weder in „Der Mensch und die Technik" ten beste geeft, maar niet onjuist lijkt, dat „de mechanisatie van de wereld in een stadium van de gevaarlijkste overspanning is getreden".

Of het daartoe zal komen, dat binnen afzienba-

ren tijd de West-Europeesch-Amerikaansche techniek ten einde zal zijn? Ten einde, omdat juist de sterke en scheppende begaafden zich afwenden van de praktische problemen en wetenschappen en dus omdat het geestelijk niveau daalt, of wel omdat de ontelbare handen der gekleurden, die even bekwaam en met veel minder pretentie arbeiden, de grondslagen der blanke oeconomische organisatie hebben geschokt, zooals Spengler het ziet? Of de diepste grond der werkloosheid in de blanke landen geen crisis is maar het begin van een catastrophie?

Wij zijn niet geroepen op die vragen een antwoord te geven. Wij zijn daartoe ook niet in staat. Moge het onder ons niet onthreken aan mannen, ervaren in het verstaan der tijden, om te weten wat er gedaan moet worden.

Wij hebben alleen noodig gehad even de situatie aan te geven en aan de hier en daar gelaten oplossingen een enkel woord te wijden, alsmede het pessimisme, dat velen heeft aangegrepen, te noemen.

De zorg immers voor de werkloze arbeiders, en meer bijzonder de geestelijke zorg, is niet te oefenen, indien wij niet weten, wat hun leven beroert, welke zorgen hun harten vervullen, welke vragen hun zielen ontrusten en welke perspectieven zij zien, of anderen hen doen zien.

G. BAAS Kzn

OPVOEDING EN ONDERWIS

De Emile en haar Auteur.

I.

Een echt boek is één met zijn schrijver. Hij legt in het boek zijn ziel, zijn leven, zijn kracht. Hoe dieper hij leeft, hoe sterker zijn emoties zijn, hoe meer hij zelf wortelt in de bodem van het leven van heel de menscheid, in hoe wijder kring het boek nawerkt en hoe meer beroering het in het geestesleven brengt. En ook hoe langer zijn invloed duurt.

Wateren, door diepe bronnen gevoed, drogen niet uit.

Zulk een boek was de Emile, nu honderd en zeventig jaar geleden, in 1762, verschenen. Het was geen boek als zoovele, een eendagsvlinder. Het was dan ook niet in één oogenblik geboren. Het is een levenswerk, het is vrucht van een leven, zóó fel bewogen en wonderlijk gedreven, dat gansche stukken van Rousseau's Confessions aandoen als

veel smaad geleden heb. Zie, dat gij ook zoo aan het uwe lijdt, dat u wordt opgelegd".

Hieruit blijkt, hoe Luther tegenover den Roomschen cultus van het kruis stelt: het dragen van het kruis, dat God ons te dragen geeft.

Er is, zoo zegt hij, tweërlei kruis. Ten eerste: het gewone lijden, dat de Heere den mensch toezendt. En ten tweede: het lijden ter wille van het getuigenis van Christus, verbonden met smaad voor de heele wereld en zelfs met een schijnbaar verlaten zijn door God. Dit tweede is het eigenlijke kruis. „Door het kruis van Christus moet gij niet verstaan dit of dat hout, waaraan Christus heeft gehangen; maar het kruis van Christus is de smaadheid en de groote schande, die Christus onschuldig geleden heeft. Als ik op bed lig en ik ben ziek of als iemand om een misdaad, door hem bedreven, wordt ter dood gebracht, dat is niet het kruis van Christus. Maar de schande en vervolging om der gerechtigheid wil is het kruis van Christus".

In een preek, door hem gehouden op het feest der kruisverhooging (de gedachtenisviering van het wederoprichten van het heilige kruis te Jeruzalem door keizer Heraclius), heet het: „Als ik daar sta en lijd en alle lieden staan er bij te zingen en te springen en ze zeggen: dat is recht, ja hij had nog meer verdiend, zooals het den apostelen is gebeurd — dat is het rechte ware kruis, zoo verlaten te zijn beide van de menschen en van God. Dat is het echte vinden van het kruis; en als het nu gevonden is, dan moet men het ook verhoogen, niet op de wijze van keizer Heraclius, maar zoo, dat wij God er voor danken en Hem prijzen".

In dezen zin is het kruis het noodzakelijk attribuut der Christenen.

„Is „aller Christenen kenteeken en parool"; het is voor ons „een zeker merk en waarteken, dat wij tot het rijk Gods behooren". Het gansche leven der Christenen is „een leven des geloofs, der liefde en des heiligen kruises; een zoodanige wandel, waarin men altoos voortgaat van geloof tot geloof, van liefde tot liefde, van geduld tot geduld en van kruis tot kruis". „Waar Gods Woord gepredikt, aangenomen of geloofd wordt en vrucht draagt, daar zal het heilige kruis ook niet buiten blijven".

Zeven heiligheden noemt Luther in een zijner geschriften op, waaraan de kerk, het Christelijke heilige volk Gods, te herkennen valt. Deze zeven kenteekenen, waarvan hij zegt, dat hij ze ook wel de zeven sacramenten zou willen noemen, zijn: het Woord Gods, de doop, het sacrament des altaars,

POPULAIR-WETEN - SCHADDELIJKE SCHETSSEN

Het Kruis van den Heiland.

VIII.

C. De Reformatie.

Het is de Reformatie geweest, die het kruis van Christus weer gesteld heeft in het volle licht. Al droeg de kerk in de Middeleeuwen overal het kruis ten toon en al werd het door haar gevierd en verheerlijkt, zij heeft toch het kruis van Golgotha in de schaduw geplaatst.

Zij heeft het kruislijden des Heeren in zijn beteekenis miskend en er alzo niet de eere aan gegeven, die er volgens de Schrift aan toekomt.

Hoe breder plaats het kruis in het leven van kerk en maatschappij ging innemen, des te meer verdween het Schriftuurlijk geloof in den Gekruisigde. Hoe meer het uitwendig werd afgebeeld, des te minder werd het in zijn innerlijk wezen verstaan. Hoe meer het een voorwerp werd van vereering, des te meer werd aan de eere van den gekruisigten Christus te kort gedaan en werd Hij als de eenige en de volkomen Zaligmaker geloofend.

De kerk in de Middeleeuwen verkeerde in den waan, dat het kruislijden van den Heiland aanvulling van noodde had. Dat het aangevuld moest worden door de gedurige herhaling van het kruisoffer in de mis. Door de verdiensten der heiligen, die men voor geld koopen kon. Door eigen goede werken en boetedoeningen.

Ook aan hen, die er op wezen, dat het kruis van Christus op geestelijke wijze moet gedragen worden, ontging de ware en volle beteekenis van 's Heeren kruislijden. Zij drongen aan op het beoefenen der Christelijke deugden, op het gekruisigd worden en sterven met Christus, op het geduldig dragen van het lijdenskruis, maar zij zagen daar nog iets verdienstelijks in, iets dat bijdroeg tot het verwerven der zaligheid. Ik kom nog even op Thomas a Kempis terug. Ik ving deze artikelen aan met zijn woord: „in het kruis het heil, in het kruis het leven". Maar ik bedoelde het toen toch in een anderen zin dan waarin Thomas zelf het gebruikt. Hij heeft er toch niet het kruis van Gol-

gotha mede op het oog, maar het lijdenskruis, dat wij op ons nemen. Daarvan zegt hij in zijn „Navolging van Christus", in het hoofdstuk, dat tot titel draagt: „De koninklijke weg des kruises", dat er het heil en het leven in ligt, dat er geen heil is voor de ziel en geen hope des levens dan in het kruis, en dat men er door ingaat in het eeuwig koninkrijk.

De Middeleeuwen hebben het niet verstaan, dat de mensch rechtvaardig is voor God door het geloof in den Gekruisigde alleen.

Maar de Reformatie heeft de ware beteekenis van Christus' kruis weer gegrepen.

Zij predikt, dat in het kruislijden van den Heiland de volkomen verzoening van al onze zonden ligt. Zij hernieuwt de leer der Schrift, dat de mensch door het geloof aannemen van Christus' kruisverdiensde een erfgenaam des eeuwigens levens wordt. Zij hergeeft aan het kruis de eere, die het Evangelie der Apostelen er aan toekent.

„Het kruis van Christus" — zoo zegt Luther in zijn uitlegging van den zesden psalm — „is het eenig onderrecht der woorden Gods, de allerzuiverste theologie".

...

Met beslistheid kiest de Reformatie daarbij positie tegen de uitwendige en zinlijke, bijgeloovige en afgodische vereering van kruis en crucifix in Rome's kerk.

Scherp drukt Luther zich uit, als hij van de geestelijken in het pausdom zegt: „Zij hebben het kruis in zilver gevat, dan is het gemakkelijk te dragen en doet het geen pijn; ja het verkoopt zijn kussen en zijn zegen en is een dienaar van hun wel lust geworden. Maar in hun hart mag het kruis niet komen en het moet ook met hun leven niets te maken hebben".

Of als hij over het dragen van het kruis aldus spreekt: „De wereldwijzen noemen dat het kruisdragen, als men een stuk van het heilige kruis in een gouden kruis of een monstrans vat en als de priester dat zilveren of gouden kruis rondom de kerk draagt en het aan het volk te kussen geeft, opdat ze hun peeningen offeren. Welk een dwaasheid! Om zulk een goochelspel en zoo'n afgodische dwaling onmogelijk te maken, zou ik wel het heilige kruis tot pulver willen verbranden, als ik er een stuk van had. Want Christus zegt niet: neem mijn kruis, maar: neem u w kruis op en draag het; laat mijn kruis liggen, waaraan ik zoo-

roman. E
varing in
en bruisen

Op een
Parijs na
Konnair
weg las
prijsvraag
nieuwing
medegewe

Die vr
stroom v
stroom z
sleept we
Zijn hart
nieuwe
mensch

Wat
voor een
dat komt
meest me
nen, terug
godeloos
Kunsten
hoe meer
Kunsten
natuurlev
kracht om
zuiverhe

Bernard
el Virgin
was hij
trooster

De Em
drie mat
tucht van
drong en

Als me
ring van
groote in
niets ont
gloed gez

De uto
deze wa
goudkorre
blinkende
en afval

die den
len tot
openbari
de heerlij
te verdui
het licht
schijnen

In Mei
door het
verbrand

de sleute
heilige kr
allertel o
en kwaad
wereld e
lijden, op
worde. E
zijn, dat
vasthoud

Zoo ze
ter wille

rechte en
En zo
onder d
genoemd
de kerke

In de
wordt op
lijden de

Melar
Luthersch
lijden en
het invoeg
de kerk i

Evenzo
hij over
hoofdstuk
die een d

in de L
Augsburg
onder de
tot de S

het leerst
verwijt d
lischen d
het vleesc

heel and
hebben m
tenen bep
tus gekru

kruis —
van de
verzaker
van hen.

Ook ver
een ges
onderwer
werd geh

naar den
Naast l
nissen".